

# ԿՐԹԱՐԱՆ ՄԵՏՐԱՆԵԿԱՆ ԲԱՆԻՑ

ԽՕՈԲ ԱՌԱՋԻՆ

(Շարունակութիւն, տես թիւ 3.)

Մտուածոյ ողորմածութիւնը, թէ՛ հանդերձեալ կենաց և թէ՛ այս աշխարհիս մէջ հրատարակած է մեզ համար արդարութիւն և ազատութիւն ՚ի մեղաց, բայց ինչ օգուտ, երբ մենք մեր կողմէն փոփոխուած չենք, երբ մեր յարաբերութիւններն Մտուածոյ հետ կոտորելագործուած չեն, երբ մեր գտտաւորն տակաւին մեր հայրն չէ եղած: Ի՞նչ երջանկութիւն է այն երջանկութիւնը, որոյ աթոռը սրտի մէջ չէ: Իւրաքանչիւր որ, նաև թեթեւամիտներն անգամ, բզբացում մի ունին և գիտեն, որ ճրչմարիտ երջանկութիւնը միայն սրտի մէջ կարող է լինիլ: Իւրաքանչիւր որ, նախատեսեալով, որ կենաց ինչ ինչ վայրկեաններուն մէջ երջանկութեան կենդանի զգացումն կարող է հանգիպիլ մարմնաւոր ցաւոյ և դառն վշտաց, նախատեսելով, որ թշուառութեան կենդանի զգացումն կարող է յաղթել ողնշարնէլ բովանդակ երջանկութեան տարերքն ու հիմունքն, իւրաքանչիւր որ սոյնօրինակ վայրկեաններուն մէջ ունեցած է միշտ նախազգացումն կամ նախատեսութիւն բարոյական երջանկութեան — երկնային երջանկութեան, և նախազգացումն բարոյական թրշուառութեան — թշուառութեան դըժոխոյ, աւելի պարզ ասենք, իւրաքանչիւր որ զգացած է երկինք և դըժոխք:

Եւր՝ մեր սիրտն լինելով մեր ճրչմարիտ երջանկութեան և թշուառութեան կեդրոնն, փրկութիւնն ևս

կարող է սխիլ երկրիս վրայ, ինչպէս որ դատաւարտութիւնն իրօք սկսուած է, իւր եթէ մենք սոյն կենաց մէջ Մտուածոյ որդիք ենք, սոյն կենսեքէն իսկ պէտք է ճանաչենք և խոստովանինք մեր փրկութեան առհաւատչեաներն մեր որդեգրութեան իրաւանց և արտօնութեանց մէջ: Իւր եթէ չենք գտներ մենք սոյն գրաւականներն, եթէ չենք ճաշակեր մեր բարոյական երջանկութեան նախախայրիքն, եթէ մեր յարաբերութիւններն մեր երկնաւոր Հօր հետ որդիական չեն, եթէ բովանդակ չնորհումն, այսպէս ասենք, կը կայանայ միայն մերկ և անուանական փրկութեան սեպհակա՛նութեան մէջ, դատարկ և անգոյ փրկութեան մէջ, այնպիսի փրկութեան, որ երջանկութիւն չըսարունակէր իւր մէջ, այնպիսի փրկութեան, զոր մենք չենք զգար, այնպիսի չնորհումն, թող ներուի մեզ ասել, խաղաւ երեւակայական է, մենք փրկուած չենք, Մտուած մեր հայրն չէ, և ոչ մենք՝ նորա որդիքն:

Վաւիթ, երբ տիրասէր ծառայի աղաչանոց համար թողութիւն չնորհեց Միստղոմին: Թոյլ տուաւ նա սոյն զղջցեալ որդւոյն Նրուսաղէմ գալ, բայց մերժեց իւր երեսն տեսնելու: Միստղոմ միթէ չնորհք համարեց սոյն թողութիւնն: Ոչ երբէք, այլ աղաղակեց վշտահար սրտիւ. «Ինչ էր եկի՛ր Գեսուրոյ, լու էր ինձ տակաւին անդ լինելը». Բ. Թագ. ԺԳ. 32: Ի՞նչ էր այս դառնագին աղաղակին պատճառն, եթէ ոչ, որ Նրուսաղէմն չէր Նրուսաղէմ նորա համար, վասն զի կողոպտուած էր այն առարկայէն, որուն համար կը սիրէր նա սոյն քաղաքն: Նորա սրտի խնդրածն սիրտ մ՛էր, և ոչ թէ վայրեր կամ պարիսպներ: Հայրական բաղուններն էին նորա

ճշմարիտ հայրենիքն, և բանի որ հե-  
ռի էր իւր հօր տեսութենէն, սուրբ  
քաղաքի երկինքն՝ օտար երկինք էր  
նորա համար։ Իսկ իւր ծննդեան եր-  
կիրն՝ տխուր վայր արտորանաց։

Այսպէս կը լինի Աստուծոյ որդւոյ  
պատկերն, երբ հայրական կենդանա-  
ցուցիչ ներկայութիւնն և դգուանք-  
ներն կը պակսին նորա համար։ Ի դուր  
կ'որոնէ նա խոստացեալ փրկութիւնն.  
Վասն զի նորա անուէն և լոկ նշանակ-  
ներն միայն կը տեսնէ ամեն տեղ, իսկ  
իրականութիւնն՝ ոչ ուրեք։ Աւ երբ  
իւր հայրական ժառանգութեան կա-  
լուածքն կը վերադառնայ, հեռանա-  
լով աշխարհի կախարդանքներէն, ու  
բով գէթ իւր անբուժելի տրտմու-  
թիւնն կ'ամբողջէր, Արիստղոմի ա-  
ղաղակն կը լինի միայն իւր վերադար-  
ձի պտուղն. « Ընդէր եկի ՚ի Վեսու-  
րայ. լաւ էր ինձ տակաւին անդ լի-  
նել »։

Բարեբաղդաբար, այս չք կայ և  
կարող չէ լինիլ, Աստուծոյ գործը կա-  
տարեալ է։ Նորա շնորհքն փրկու-  
թիւն կ'աւետէ, և մանաւանդ թէ  
փրկութիւնը մարդոյ սրտի մէջ կը  
գնէ։ Նա կը գնէ փրկութիւնը սրտի  
մէջ, դնելով ընդ նմին իւր սէրն, որ  
փրկութիւն մի այլ անունն է, ճշմարիտ  
անունն։ Աստուծոյ գործն Աւետարանի  
մէջ հիմնուած է գերագոյն չափով և  
հաշուով։ Աստուած այնպէս անօրինած  
է, որ մարդոյ սրտի մէջ ուրախութի  
ծնուցանող բաշխումն կամ շնորհումն  
նմանապէս ծնուցանէ և սէր։ Սիրտն  
բռնաբարուած է աստուածային բռ-  
նաբարութեամբ, վասն զի սիրտն մի-  
այն բռնութեամբ կը գրաւի։ Սարգն  
խախտեց խղեց իւր յարաբերու-  
թեան կապերն Աստուծոյ հետ։ Աս-  
տուած եւս ՚ի փախարէն խղեց իւր  
յարաբերութիւնն մարդոյ հետ։ Սար-

գըն Աստուած եղաւ. Աստուած մարդ  
եղաւ։ Սարգն ամեն բան մերժեց Աս-  
տուծոյ տալը։ Աստուած զինքն մար-  
դոյն տուաւ յանձն (Հիսուսի Վրիս-  
տոսի)։ Վողգութայի վրայ բարձրացած  
Խաչն հաշտութեան գրաւականաւ ցոյց  
տուաւ մարդկութեան սքանչելիք ան-  
հուն մարդասիրութեան։ Սուրբն և  
Մրդարն, արժանի առարկայն սիրոյ  
Հաւխտենականին, ընդունելով կեանք  
և մահ ըստ օրինակի մարդկան, կեանք  
խատուցոյն և մահ դառնապոյն, ըն-  
դունելով ամենայն ինչ բաց ՚ի մեղաց,  
ընդունելով իւր անձին մէջ ամենայն  
վիշտք մարդկութեան, վիշտքներքին  
և անպատում, զոր աշխարհ ոչ ծա-  
նեաւ երբեք, ահա այսպէս Որդին  
Աստուծոյ ցոյց տուաւ այնպիսի սէր,  
որուն մարդն երբեք չէր ակնկալէր,  
ցոյց տուաւ այնպիսի սէր, որ պէտք  
է կամ մանրէր մաշէր մարդոյ հպար-  
տութեան կարծրութիւնը և կամ ան,  
բուժելի հրատարակէր դոյն։ Ահա սոյն  
նշանով պիտի հարիւնեքն որոշուին  
և իրարու հետ միանան ընտրեալնե-  
րն։ Ահա սոյն վերածննդութեամբ  
պիտի կազմուի երկրի վրայ Աստուծոյ  
Վերդաստանն։ Մրդ սոյն վերածնն-  
դութիւնն քնն սրտի մէջ որ կատար-  
ուի, անշուշտ կ'արտադրէ և սէր մի  
գամայն։ Այլ թէ սոյն վերադառնա-  
ղըն չը մեռնի սրտի մէջ, իբրեւ սեր-  
մին ՚ի վերայ փոշւոյ և առագոյ, կը  
լինի նոր կենաց բեղմնաւոր և անքնդ-  
հատ գործունի սղլըսէնք։ Այսպիսիա-  
գիտութիւնն խառն ընդ ուրախու-  
թեան կ'արծարծեն կը զարթուցանեն  
հոգւոյ բովանդակ զօրութիւնը։ Պա-  
րապորդութիւնն կ'անհետի, ամենե-  
քեան կը ժրանան և կը գործեն։ Աս-  
տուծոյ որդին, իբրեւ ծաղիկ գար-  
նանային, կը բողբոջի և կը բացողի.  
նորա բնաւորութիւնն ու ընդունա-

կուլթիւնքն կը յայտնուին . ինովին կը փայլին և կը տեսնուին այն ամեն բա-  
րոյական տարերքներն, որով ինքն կազ-  
մուած է . արտաքին իրողութիւնն  
ներքին յատկութիւն կը դառնայ . ինչ  
որ ճշմարիտ է յ'ստուած , ճշմարիտ  
կը լինի և ՚ի մարդն : Եւ ինչպէս առա-  
ջին արարչագործութե' փառաւոր օրե-  
բուն մէջ , նոյնպէս և այսօր իսկ յ'ստու-  
ծոյ որդին իւր զգացումներով , իւր  
բարոյական վիճակով , իւր գործքով  
և ընթացքով կ'որոշուի իւր յատուկ  
գիծերով , իւր գեղեցիկ նկարագրով՝  
իւր աստուածաման պատկերով : Եւ  
նուհետեւ փրկութիւնն ո'չ թէ միայն  
լոկ քարոզուած կը լինի հաւատացե-  
լոց , այլ և իրագործուած , այլ և  
զգալի ՚ի մէջ նոցա : Ոչ թէ գրաւոր  
խօսքն միայն , այլ և « Հոգին (ստու-  
ծոյ կը վկայէ նոցա հոգւոյն , զի են  
որդիք յ'ստուծոյ » :

Վասն զի յ'ստուծոյ ճշմարիտ որ-  
դիքն , այն հայրական բազկաց վրայ ,  
ուր կը գգուին , այն հայրական սրբ-  
տին վրայ , ուր ներուած է իրենց՝  
հանգչիլ , կ'ոգեւորին կը ջերմանան ,  
աստուածային վառարանի կենսանո-  
րոգ ջերմութեամբ : Եւ յանորդ կեան-  
քն , որ երբեք չը խառնուիր ուրիշ  
կենաց հետ , կուտայ նոցա սնյաղ-  
թելի զօրութիւն , աննկուն խիղճ ,  
անսպառ ճանաչողութիւն և գիտու-  
թիւն՝ լինել միշտ ՚ի ճշմարտութեան :  
Արքա կղզան , որ կանոնաւորութեան  
մէջ են , կղզան , որ հասած են իրենց  
սկզբնական նպատակին , կղզան , որ  
միացած են իրենց հօր հետ : Իւրա-  
քանչիւր օր յ'ստուծոյ հայրական  
ձեռքէն ընդունած նորանոր պարգեւ-  
ներնէրն կը գրոշմեն նոցա վրայ նորա  
հայրութիւնն և կը նորոգեն նոցա որ-  
դեգրութեան կնիքն : Եւ նուհետեւ  
կը կատարուի բանն յ'ստուծոյ թէ .

« Ոչ որ յափշտակիցէ զձեզ ՚ի ձեռաց  
իմաց » : Խորին արձագանգ մի յ'ստու-  
ծոյ որդւոյ սրտի խորքէն կը սլափա-  
խանէ սոյն երջանիաւետ ձայնին :  
Արքա կը սիրեն զ'ստուած , կը սիրեն  
զեղբարս , և մի թէ բուական չէ  
սոյս : Ոչ ապաքէն սէրն կեանք է : Ոչ  
ապաքէն սէրն անմահ է : Եւ ահա  
սոյն սիրոյ մէն մի գործն , մէն մի զո-  
հրն կ'առաւելու և կը բազմապատ-  
կէ նոյն սէրն , ինչպէս կը պակսեցընէ  
կրօնաւոր ինքնասիրութիւնն և անմա-  
քուր յօժարութիւններն , մէն մի գործ  
մէն մի զհօգողութիւն կ'աճեցնէ կը զօ-  
րացնէ երկնաւոր հօր հետ ունեցած  
միութեան զգացումն , ոչ թէ իբրեւ  
արժանաւորութիւն , որով զհայրա-  
նիքեանս կը գրաւեն , այլ իբրեւ թը-  
ռիչ , իբրեւ խանդ , որով ինքեանք առ-  
հայր կը մերձենան :

Եւ այց ինչ բան որ յ'ստուծոյ որ-  
դիքն յ'ստուծոյ հետ կը միացնէ ,  
նոյն բանն նոյն չափով աշխարհէն կը  
բաժնէ : Արքա աշխարհի մէջ կը լի-  
նին , բայց յաշխարհէ չեն : Վարդա-  
սիրութեամբ խառն են մարդկանց  
հետ , իսկ մարգասիրութեան սկիզ-  
բունքով , այսինքն հաւատով և յու-  
սով օտարականներ են մարդ կուլթեան  
մէջ : Արքա կը ճանաչեն զաշխարհ ,  
նպա աւելի խոր կը թափանցեն քան  
թէ այլք աշխարհը ճանաչելու : Առ-  
քա աւելի լաւ կը ճանաչեն զաշխարհ ,  
քան թէ աշխարհն՝ զինքն , վասն զի  
կ'ասէ առաքեալն , « Հոգեւոր մարդն  
քննէ զամենայն ո և ըստ նոյն առա-  
քելոյն « Հոգեւոր մարդն ոչ քննի  
յումեքէ » : Եւ արդարեւ « Աշխարհ  
նչ ճանաչէ զնոսադ ասէ առաքեալն (Յով-  
հաննէս : Եւ յսինքն աշխարհն բմբռ-  
նելով յ'ստուծոյ օրդւոյ նոր կեանքն ,  
չը կարողանալով նոցա վարուց ուղ-  
ղիչ և սահմանիչ սկզբունքն չափել և

քննել, չընդունիր զնոսա իբրեւ զիւր  
սրն, և ինքն աւելի կը հեռանայ ՚ի  
նոցանէ, քան թէ նոքա իրմէն:

Այս յիմարութիւնն ըստ Աւե-  
տարանի, այս խառնակութիւնն լե-  
զուաց, որ ծնուած է, ոչ թէ մի երկ-  
րորդ Վաբելոնի շուրջ, այլ առ պա-  
տուանդանաւ աստուածային մարդա-  
սիրութեան արիւննաներկ Աթոզին,  
այս խաչի ճաւն, Վրիստոնէութեան  
ծոցին մէջ, առարկայ դարձած է տե-  
ւական քայթակղութեան, կորուսե-  
լոց համար յիմարութիւն, փրկելոց  
համար խնաստութիւն և զօրութիւն:  
Սրտի վերանորոգութիւնն կամ վերա-  
ծնելութիւնն, որ յատուկ է որդւոց  
Աստուծոյ, երկու ցեղ կը բաժնէ ըզ-  
մարդկութիւնն, յորոց մին չը հասկը-  
նար միւսին լեզուն:

Երկու զուգահեռական, բայց խո-  
տորիմաստ, գծերու վրայ կընթանան  
երկու ցեղն և երկու մարդկութիւնն  
եւս, առանց իրար հպելու, առանց  
իրարու հետ միանալու: Ի՞նչ պա-  
տահած է արդեօք մի և նոյն գեր-  
դաստանի սոյն երկու ճիւղերուն մէջ:  
Վարդկային յայտնի յատկութիւն-  
ներն կամ բնաւորութիւններն բար-  
ձուած են արդեօք մի ճիւղի վրայէն  
Եւ կամ նոր և առանձին յատկութիւն  
յաւելցած է արդեօք միւսին վրայ:  
Երկու կողմէն եւս տղաղակներ, հա-  
ռաչանքներ և նշանաբաններ կը լը-  
սուին: Իսկզբան գոգցես մի և նոյն  
ասացուածներն են և մի և նոյն լեզուն:  
Երկու եզերքէն ևս կը խօսին պարտուց  
վրայ, սիրոյ վրայ, յուսոյ վրայ և Աս-  
տուծոյ վրայ իսկ: Սակայն խօսքն և  
ասացուածներն մի են, բայց գաղա-  
փարներն տարբեր: Եւ կը տեսնուի  
յայտնապէս, որ սոյն երկու ցեղին  
մէջ, խնդիրն ոչ մի և նոյն պարտուց  
վրայ է, ոչ մի և նոյն սիրոյ, ոչ մի և

նոյն յուսոյ, և ոչ մանաւանդ մի և  
նոյն Աստուծոյ: Վերստին կը կրկնեմ,  
որ երկու մարդկութիւն կայ: Պէտք  
է ուրեմն որ երկու սկիզբն լինի և  
երկու ծնունդ, և արդարեւ այս եր-  
կուքն ևս կան. «Օ, ի ծնեալն ՚ի մար-  
մնոյ՝ մարմին է, և ծնեալն ՚ի հոգւոյն՝  
հոգի»: Երգ՝ հոգին կարող է ճանա-  
չել զմարմին, բայց մարմին ոչ կարէ  
ճանաչել երբէք զհոգին:

(Հարոնախոսիմն)

### ԱԶԳԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Վանիցս անգամ՝ հրատարակած  
եմք Ամադրոյս միջոցաւ, որ Ս. Ա-  
թուոյս Վարժարանի Տեսչութիւնն  
կարող չէ երբէք ամեն մանուկներ ըն-  
դունիլ, որոնք զանազան քաղաքներէ  
կը զըկուին առանց կանխապէս ծա-  
նօթութիւն տալու և առանց օրինա-  
ւորութեան: Սակայն մեր սիրելի Աղ-  
գակիցքն առանց ուշադրութեան առ-  
նելոյ մեր Աղքարարութիւնն, կը շա-  
րունակեն մանուկներ զըկել անընդ-  
հատ, ոմանց որբութիւնն առիթ  
բռնելով, ոմանց աղքատութիւնն,  
ոմանց անտերնչութիւնն և այլն և  
այլն, որով և Ս. Աթուս կըստիպուի  
ծախք վճարելով հանդերձ յետս  
դարձնել, վասն զի Վարժարանն ոչ  
որբանոց է, ոչ աղքատանոց և ոչ  
անառակաց պատժարան, այլ կը վա-  
րուի իւր յատուկ կանոնաց համե-  
մատ և երբէք կարող չէ իւր աշակեր-  
տաց սահմանեալ քանակութենէն և  
օրինաւորութեան ու ձեռնհասու-  
թեան շրջանէն արտաքոյ մանուկներ  
ընդունելով խոտորիլ իւր նպատակէն  
և անբարեկարգութեան անդունդն  
գլորիլ: